

notitie

FORUMADVIES VISI

Agendapunt 3A - Forumadvies versiewijziging VISI

Nummer: FS-20221207.3A-Forumadvies-Versiewijziging-VISI

Aan: Forum Standaardisatie

Van: Stuurgroep Open Standaarden

Datum: 17 november 2022

Versie: 1.0

Bijlagen: Expertadvies versiewijziging VISI
Reacties op de openbare consultatie VISI

1. Advies en achtergrond

Vraag aan het Forum Standaardisatie om in te stemmen met het volgende advies:

Het Forum Standaardisatie adviseert het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) om:
standaard VISI in de nieuwe versie (1.6) te blijven verplichten aan de overheid ('pas toe of leg uit'-verplichting)

1.1 Achtergrond

Dit document is het advies aan het Forum Standaardisatie en OBDO over de versiewijziging van de standaard VISI (versie 1.4 naar versie 1.6) gericht aan het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO).

In 2021 is in opdracht van het Forum Standaardisatie een evaluatie uitgevoerd van de bouwstandaarden op de Lijst Open Standaarden, waaronder VISI ([Evaluatie Bouwstandaarden](#)). Tijdens de evaluatie is vastgesteld dat de laatste gangbare versie van VISI (versie 1.6) niet de versie is die op de 'pas toe of leg uit'-lijst staat (versie 1.4). VISI versie 1.6 is op dit moment de vigerende standaard. Er zijn minimale wijzigingen ten opzicht van versie 1.4. Om de versies gelijk te trekken heeft het BIM Loket de versie 1.6 aangemeld bij het Forum Standaardisatie ter vervanging van de huidige versie 1.4. Dit document bevat het Forumadvies dat is opgesteld naar aanleiding van de uitkomsten uit deze procedure.

Het beheer van VISI ligt sinds 2016 bij BIM Loket. Het Forum Standaardisatie heeft CROW nog als beheerder met het predicaat 'uitstekend beheer'. Dit predicaat is niet overgegaan naar het BIM Loket; daarom deze toetsingsprocedure voor de versiewijziging. Toetsing voor verkrijgen van predicaat 'uitstekend beheer' voor BIM Loket is geen onderdeel van deze procedure.

1.2 Consequenties en vervolgstappen

Het Forum Standaardisatie brengt op basis van dit document een advies uit aan het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO). Het OBDO bepaalt op basis van dit advies om de standaard VISI in de nieuwe versie (1.6) te blijven verplichten aan de overheid ('pas toe of leg uit'-verplichting), voor betere gegevensuitwisseling.

2. Toelichting

2.1 Over de standaard

VISI is een open standaard, die zich richt op digitale communicatie tussen partijen in een bouwproject. Het doel van VISI is om de transparantie en traceerbaarheid van het bouwproces te vergroten, en hiermee de kwaliteit en efficiency te verhogen en de doorlooptijd te verkorten. Dit draagt bij aan de kosten- en procesbeheersing van bouwprojecten. Met behulp van VISI wordt bepaald wanneer (proces), wie (rol), wat (informatie), aan wie (rol) aanlevert. Hierbij kan gedacht worden aan het geven van opdrachten, het aanleveren van tijdschema's, het opleveren van resultaten en het melden van afwijkingen. Huidige gebruikers bevinden zich ook buiten de publieke sector, bijvoorbeeld (internationale) bouwgroepen die als opdrachtnemer ingehuurd worden door overheden.

Om VISI te kunnen toepassen is VISI compatibele software nodig. Deze wordt geleverd door drie leveranciers, die hebben aangetoond dat hun software compliant is aan versie 1.6 van de standaard. Hiervoor ontvingen leveranciers van het BIM Loket (de beheerder) het 'VISI-keurmerk'. BIM Loket liet tot 2020 de compliancy van de software toetsen door TNO. De verschillende software moet op de juiste wijze VISI-berichten (van elkaar) kunnen verwerken en dus interoperabel zijn. VISI-gebruikers zijn daardoor niet afhankelijk van één leverancier.

De aanpassingen van VISI 1.6 ten opzichte van 1.4 zijn de volgende:

1. aantal rijen in een tabel kan nu in formulier worden vastgelegd;
2. het is nu mogelijk om bijlagen bij bepaalde berichten verplicht te stellen;
3. opbouw van tabellen is verbeterd en kent eenduidige afspraken;
4. er kunnen grotere bijlagen worden verstuurd.

De aanpassingen zijn beperkt en leveranciers passen de standaard toe in versie 1.6. Versie 1.6 versterkt de gegevensuitwisseling t.o.v. versie 1.4 in de ondersteuning van een bouwproject, met name vanwege het toenemende gebruikersgemak voor eindgebruikers.

2.2 Belang van de standaard: meer toegang en openbaarheid

VISI draagt bij aan betere gegevensuitwisseling en leveranciersafhankelijkheid doordat VISI het eenvoudiger maakt om informatie over bouwprocessen uit te wisselen en daarmee transparantie en traceerbaarheid van het bouwproces vergroot. Dit draagt bij aan de kosten- en procesbeheersing van bouwprojecten.

2.3 Betrokkenen en proces

Naar aanleiding van de Evaluatie Bouwstandaarden (2021) is vastgesteld dat de versie 1.4 van de standaard op de 'pas toe of leg uit'-lijst niet de gangbare versie is. Het BIM Loket heeft daarom op 15 oktober 2021 versie 1.6 aangemeld voor 'pas toe of leg uit'-lijst.

Voor het opstellen van het Forumadvies is de volgende procedure doorlopen:

1. Het intakegesprek heeft plaatsgevonden op vrijdag 26 november. Bij het intakegesprek waren aanwezig Elisabeth Klören (BIM Loket), Hans Laagland (Bureau Forum Standaardisatie), Redouan Ahaloui (Bureau Forum Standaardisatie), Arjen Brienen (Lost Lemon) en Jeroen de Ruig (Lost Lemon).
2. Na het intakegesprek hebben Arjen Brienen en Jeroen de Ruig het intakeadvies opgesteld door en vervolgens ter review voorgelegd aan de andere aanwezigen bij het intakegesprek.
3. Het Forum Standaardisatie heeft op 9 maart 2022 besloten de versiewijziging in procedure te nemen. Hierop volgde zijn namen van experts verzameld en zijn de experts benaderd voor participatie in expertbijeenkomst.
4. Op 8 april 2022 heeft procesbegeleider het concept-expertadvies opgesteld, dat is opgesteld op basis van het intakeadvies. De leden van de expertgroep hebben dit concept-expertadvies gekregen.
5. Tot 29 april 2022 hebben de geconsulteerde expert de tijd gekregen om te reageren op het advies aan de hand van een vragenlijst. Vanwege beperkte respons van experts is besloten de reactietermijn te verlengen tot 9 juni 2022.
6. 24 juni 2022 hebben de procesbegeleiders een definitief expertadvies opgesteld op basis van de reacties van de diverse geconsulteerde experts.

7. In de periode van 1 oktober 2022 tot en met 30 oktober 2022 is de definitieve versie van het expertadvies voor [openbare consultatie](#) aangeboden. Op de consultatie zijn geen reacties binnengekomen.
8. Op 8 november 2022 is het Forumadvies opgeleverd. Dit Forumadvies is samengesteld met de informatie uit het intakeonderzoek en het expertonderzoek.

De volgende experts zijn betrokken geweest bij het onderzoek:

- Suzan van den Broek (Amsterdam),
- Niek Pluijmert (INQA Quality Consultants),
- Jos Hamilton (Hamilton consult B.V.),
- Michon Maas (Gobar B.V.),
- Ed de Later (Future Insight B.V.),
- Arne Bruinse (Bakker en Spees B.V.),
- Jeroen Hiemstra (TECHNIA BNLX),
- Jan-Pieter Eelants (BIM Loket / CROW),
- Henk Wiegers (Ibis B.V.),
- Jens Samson (Ingenieursbureau Amsterdam) en
- Elisabeth Kloren (BIM Loket / CROW, indiener).

Jeroen de Ruig (senior consultant Lost Lemon) en Arjen Brienen (senior consultant Lost Lemon) hebben de procedure in opdracht van het Bureau Forum Standaardisatie begeleid. Redouan Ahaloui en Hans Laagland zijn namens het Bureau Forum Standaardisatie betrokken geweest bij de procedure in de rol van toehoorders.

3. Toepassingsgebied, werkingsgebied en naam

Als functioneel toepassingsgebied wordt geadviseerd (ongewijzigd):

VISI moet worden toegepast op de uitwisseling van bouwprocesinformatie tussen partijen in de bouwsector, zowel de grond-, weg- en waterbouw, de burger & utiliteitsbouw als de installatiebranche.

Als organisatorisch werkingsgebied wordt geadviseerd (ongewijzigd):

Nederlandse overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de (semi-) publieke sector.

4. Toetsing criteria

Toegevoegde waarde

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen.

VISI versie 1.6 heeft voldoende toegevoegde waarde. De toegevoegde waarde van versie 1.6 t.o.v. versie 1.4 ligt vooral in het vergroten van het gebruiksgemak. De nieuwe versie kent geen substantiële verandering in de te verwachten kosten. De kosten van implementatie door eindgebruikers zijn acceptabel en inzichtelijk. VISI versie 1.6 loopt in de pas met de internationale standaarden: VISI 1.6 is gebaseerd op NEN-ISO 29481-1:2016 en NEN-ISO 29481-2:2012, maar legt meer vast.

In de [Evaluatie Bouwstandaarden](#) ondersteunen alle geïnterviewde experts de toegevoegde waarde van de standaard. De experts gaven aan dat de standaard tot grote besparingen bij de overheid leidt. Met name het vastleggen en voor alle partijen makkelijk toegankelijk hebben van afspraken in bouwprojecten zien de experts als grote toegevoegde waarde.

Door de toepassing van de standaard VISI wordt inzichtelijk hoe bedrijfsprocessen van een of meer organisaties op elkaar kunnen aansluiten. Doordat het proces eenmalig kan worden vastgelegd en meermalen kan worden gebruikt leidt dit tot betere sturing op processen en tot betere samenwerking.

Open standaardisatieproces

De ontwikkeling en het beheer van de standaard zijn op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze ingericht.

Het standaardisatieproces is goed ingericht en het BIM Loket heeft [beheerprocedures](#) opgesteld en gepubliceerd. Voor versie 1.6 van de standaard zijn hierin geen wijzigingen ten opzichte van versie 1.4. Er dient echter wel opgemerkt te worden dat niet alle documentatie publiek is gepubliceerd, en dat voor versie 1.6 geen publieke consultatie heeft plaatsgevonden.

Het BIM Loket heeft in tegenstelling tot het CROW (eerdere beheerder van de VISI-standaard) niet het predicaat 'Uitstekend Beheer'. Het predicaat 'Uitstekend Beheer' is op basis van het advies uit de Evaluatie Bouwstandaarden niet aan het BIM Loket toegekend. De procedure om wel dit predicaat te verkrijgen wordt [alleen gestart](#) als de toegankelijkheid tot de standaard is verbeterd door:

1. verbetering van de documentatie,
2. invoering meerdere certificeringsniveaus, waaronder een VISI-light-certificering,
3. andere door BIM Loket nader te bepalen maatregelen, waaronder bijvoorbeeld een vastgestelde API voor berichtuitwisseling conform vaste berichtdefinities

Draagvlak

Aanbieders en gebruikers moeten voldoende positieve ervaring met de standaard hebben.

De geconsulteerde experts zijn van mening dat er voldoende draagvlak is voor versie 1.6 van de standaard. Er zijn drie leveranciers gecertificeerd voor versie 1.6. Uit de Evaluatie Bouwstandaarden is wel naar voren gekomen dat de implementatie van VISI in de softwarepakketten vergemakkelijkt moet worden.

De standaard wordt breed toegepast, zoals blijkt uit de [Monitor Open Standaarden 2021](#) (peildatum eind juli 2020). Er is een actieve gebruikersgroep van overheden bij het BIM Loket. Ook steeds meer opdrachtnemers (bedrijfsleven) moedigen de overheid in de rol van opdrachtgever aan VISI te gebruiken.

De versiewijziging is backward compatible. De verwachting is dat de versiewijziging daarmee geen invloed heeft op het draagvlak. Mogelijk vergroot de versiewijziging het draagvlak doordat de wijzigingen het gebruiksgemak van de standaard bevorderen en de standaard in de praktijk nog beter toepasbaar is.

Opname bevordert de adoptie

De opname op de lijst is een geschikt middel om de adoptie van de standaard te bevorderen.

Met de lijst wil het OBDO de adoptie van open standaarden bevorderen die voldoen aan de voorgaande criteria (toegevoegde waarde, standaardisatieproces en draagvlak).

- Met de '[pas toe of leg uit](#)'-lijst beoogt het OBDO standaarden te verplichten als:
  - a. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid beperkt is;
  - b. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te stimuleren (functie = stimuleren).
- Met de lijst [aanbevolen standaarden](#) beoogt het OBDO standaarden aan te bevelen als :
  - a. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid reeds hoog is;
  - b. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te informeren en daarmee onbedoelde afwijkende keuzes te voorkomen (functie = informeren).

De wijziging naar versie 1.6 van de VISI-standaard op de 'pas toe of leg uit'-lijst draagt bij aan verdere adoptie van de standaard. Opname van VISI 1.6 motiveert de huidige gebruikers in het besluit de standaard te blijven gebruiken. Opname van VISI op de 'pas toe of leg uit'-lijst in 2014 heeft bijgedragen tot adoptie van de standaard.

5. Conclusies van de expertgroep en de openbare consultatie

5.1 Conclusies van de expertgroep

De experts adviseren om VISI in de nieuwe versie (1.6) te blijven verplichten aan de overheid ('pas toe of leg uit'-verplichting). De uitbreidingen zijn beperkt en de standaard wordt toegepast en aangeboden door de betreffende leveranciers. Versie 1.6 van de standaard zorgt voor betere gegevensuitwisseling: de uitbreiding in de functionaliteit voor meezenden van bijlagen is een meerwaarde in de ondersteuning van een bouwproject.

5.2 Conclusies van de openbare consultatie

Uit de openbare consultatie zijn geen reacties ontvangen.

5.3 Eindconclusie

Het blijven verplichten van VISI in de nieuwe versie (1.6) aan de overheid ('pas toe of leg uit'-verplichting) heeft toegevoegde waarde en vergroot de adoptie van de standaard. Versie 1.6 van de standaard zorgt voor betere gegevensuitwisseling: de uitbreiding in de functionaliteit voor meezenden van bijlagen is een meerwaarde in de ondersteuning van een bouwproject. De aanpassingen in de versiewijziging zijn beperkt en vergroten het gebruiksgemak van VISI voor eindgebruikers. Zowel overheden als marktpartijen ondersteunen deze versiewijziging, en de leveranciers hebben de versiewijziging geïmplementeerd in de softwarepakketten.

Een aantal experts in Evaluatie Bouwstandaarden (2021) ziet als risico dat als VISI niet meer verplicht is, de kans groter is dat overheidsinstanties eigen software laten bouwen die niet onderling compatibel is en zodoende gegevensuitwisseling en interoperabiliteit beperkt.

Het functioneel toepassingsgebied en het organisatorisch werkingsgebied blijven ongewijzigd. Het BIM Loket als nieuwe beheerorganisatie neemt het predicaat 'uitstekend beheer' niet over van de vorige beheerder CROW.

6. Additionele adviezen ten aanzien van de adoptie van de standaard

De expertgroep adviseert het Forum Standaardisatie en OBDO om bij het blijven verplichten van VISI in de nieuwe versie aan de overheid de volgende oproepen ten aanzien van de adoptie van VISI 1.6:

- aan het Forum Standaardisatie en de expert- en gebruikersgroep van VISI om binnen een termijn van 6 maanden, dus vóór 1 juni 2023, met elkaar in gesprek te gaan over ondersteunde acties om de adoptie te verhogen.

De [adoptieadviezen](#) van de eerdere toetsingsprocedures en van de Evaluatie Bouwstandaarden blijven van kracht.

7. Referenties

1. [Intakeadvies versiewijziging VISI](#)
2. [Expertadvies versiewijziging VISI](#)
3. [Evaluatie Bouwstandaarden](#)